

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLEJE

SZOMBAT

Fontos

**nyilatkozatok
Londonban**

Beszélgetés Klaus Mann-nal. — A Tóra kiengesztelése. — Nürnberggtől Nürnbergig. — Báró Wesselényi Miklós esete. — „Times” visszafelé olvasva „semit”. — Munkácsi Ernő Utikönyve. — Olvasom . . . ! Nem olvasom . . . ! — Szines riportok. — Hirek, — Hirdetések.

VIII. évfolyam 22. sz.

1935. november 2

A címlap Berény Róbert rajza.

VÁLASZTÁSI ELŐKÉSZÜLETEK. A Pesti Hitközség általános választásai, mint ismeretesek, a jövő év elején fognak lefolyni. A választásokat 25 tagu bizottság fogja vezetni. melynek elnöke Sándor Pál országgyűlési képviselő, alnökei alsóterényi Auer Róbert és dr. Wilhelm Károly, jegyzője Molnár Gyula. A bizottság tagjai a következők: a közgyűlés által választott tiz választási bizottsági tag: dr. Wilhelm Károly, Molnár Gyula, dr. Epstein Manó, dr. Erdélyi Dezső, dr. Földes István, Herczeg Sándor, dr. Politzer József, sióagárdi Zöld Márton. A választmány által választott tiz választási bizottsági tag: Sándor Pál, alsóterényi Auer Róbert, Braun Vilmos, Gaiduschek Marcel, Goldfinger Gábor, Horváth Miksa, Komjáth Ernő, Kovács Hermann, Körmöczy Zoltán, Weiner Mór. Az elnök által kinevezett öt választási bizottsági tag: Büchler Bertalan, Fenyves Ignác, dr. Gelencsér Miksa, dr. Lukács Izsó, Steiner Marcel. A választási bizottság e héten alakult meg Stern Samu hitközségi elnök vezetésével. Stern Samu elnök ünnepélyes fogadalmat vett ki a választási bizottság vezetőitől. Azután alsóterényi Auer Róbert vezetésével folytatódott az ülés, amelyen elhatározták, hogy az ősválasztók névjegyzékét összeállítják és közhírré teszik.

ÚJ ELŐLJÁRO-HELYETTESEK. — A Pesti Izr. Hitközség előljárósága az aréna-úti templomban helyettes előljárónak kinevezte Fábrián Menyhért, Löwinger Lipót és Weiss Sámuel hittestvéreket.

PÉNTEKEN IRÁSMAGYARÁZÓ ELŐADÁSOK. A pesti izr. hitközség előljárósága azok számára, akik az őszi és téli hónapokban az istentisztelet korai kezdete miatt a templomokat nem kereshetik fel, az elmúlt években lelki gyakorlat gyanánt tartott péntek esti írásmagyarázó előadásokat az 1935-36. évi tél folyamán az előljáróság ismét rendszerszerű és már november 1-től kezdve, minden pénteken este pont 7 órakor a hitközség Goldmark-termében (VII. Wesselenyi-utca 7.) írásmagyarázó előadások fognak tartatni. Az egyes előadások előadóinak nevét az előljáróság a felekezeti lapokban minden héten közölni fogja.

TISZTUJÍTÁS A LIPÓTVÁROSI IMAHÁZEGYESÜLETBEN. A Budapest-Lipótvárosi Imaházegyesület f. é. október hó 10-én tartotta XXIX. évi rendes közgyűlését. A közgyűlésen dr. Spitzer József elnökölt, az évi jelentést, a zárőmadásokat, a költségelőirányzatot Stern Sándor ismertette, amely jelentéseket nagy lelkesedéssel elfogadták és a felmentvényt megadták. Megejtették a vá-

lasztásokat is és ügyv. elnök Stern Sándor lett. Tiszteletbeli elnökök: Aczél Géza, dr. Gál Jenő, dr. Dési Géza, dr. Glückstahl Samu, Komját Ernő, Lunczer Pál, Nagy Andor, Tyrnauer Samu; társelnökök: Baál József Breuer Gusztáv, dr. Farkas Samu, Fürst György, dr. Spitzer József, Szöllősi Zsigmond, ifj. Weisz Gyula. Végül egy 30 tagból álló előljáróságot, továbbá megfelelő számú választmányi és számvizsgáló bizottsági tagokat választották meg.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG KÓRHÁZAI AZ EGÉSZSÉGÜGYI KIÁLLÍTÁSON.

A pesti izr. hitközség kórházai rendkívül érdekes anyaggal szerepelnek az egészségügyi kiállításon, amelyet megtekintett Gömbös Gyula miniszterelnök és Stern Samu a Pesti Izr. Hitközség elnöke is. Grafikonok, képek mutatják be a kórház fejlődését s az adatokból kitűnik, hogy a zsidókórházat százhuszonhét évvel ezelőtt, 1808-ban alapították s a Bródykórház is már 1897. óta, tehát csaknem negyven éve áll fenn. A fekvőbetegek forgalma az első huszonöt évben, 1808-tól 1834-ig 5.215 volt, az utolsó huszonöt évben 1910-től 1935-ig 191.542. Ugyan e huszonöt év alatt a járóbetegek forgalma 1.629.818 volt. Amíg a kórház alapítási évében csak egy szakrendelés működött a kórházban, addig most, 1935-ben 20 szakrendelés működik. 1908-ban 4 betegre jutott egy orvos és egy ápolónő, 1935-ben pedig 2 betegre jutott egy orvos és egy ápolónő. A naponta végzett műtétek száma átlag hatvankettő. Az utolsó huszonöt évben a járóbetegek között volt 771.742 zsidó, 858.076 másvallású, az utolsó huszonöt évben a fekvőbetegek között volt 50.161 ingyenes, 141.481 fizető. A zsidókórház kiállítása bemutatja még elhunyt orvosok és jóltevők arcképeit, fadomborműveket és művészi kivitelű statisztikákat. A kiállítás rendezésével dr. Deutsch Ernő kórházi főorvos volt megbízva.

BUDAI IZR. HITKÖZSÉG Kelenföld—Lágymányosi körzetének Talmud, Tóra Egylete és kulturbizottsága okt. 27-én délután fél öt órakor vallásos előadást rendez. a Verpeléti-úti templomban. Előadó dr. Kiss Arnold budai vezető főrabbi. Vendégeket, hölgyeket is szívesen látunk.

ÚJ ALORVOSOK és segédorvosok a Zsidókórházban. A Pesti Hitközség Előljárósága e heti ülésében 15 alorvost és 26 segédorvost nevezett ki a zsidó kórházakban. A világhírű Zsidókórháznak most 87 kinevezett orvosa van, ezenkívül 206 bejáró orvos működik állandóan a kórház betegei érdekében.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Egy budapesti ortodox akció margójára

A hazai zsidóság két autonóm felekezeti szervezete függetlensége dacára egymásra ható viszonyban működik. Ennek példáját láttuk a lefolyt országos neológ kongresszus esetében, amikor az orthodoxiának követni kellett a neológ példát és pótszabályzatot kreált a régi statutumokhoz. A két iroda egymásközötti viszonyában most egy új érdekes probléma merült fel, amely első pillanatra nem is érinti a zsidóság e két felekezeti fórumának egymásközötti viszonyát. Arról van szó, hogy erős áramlat indult meg a budapesti orthodoxia körében az Aguda megszervezésére. Az Aguda az orthodox zsidóság nemzetközi, illetőleg egyetemes szervezete. Fő tereuma a lengyelországi zsidóság, a mozgó erőt pedig, egész a hitlerizmus kitöréséig, a frankfurti önálló orthodox hitközség vezéremberei adták. Nálunk a mozgalom nem igen tudott gyökeret verni, mert a magyar orthodoxia vezetői úgy látták, hogy ennél a mozgalomnál is, amely a cionizmus ellenmozgalma gyanánt indult meg, tulajdonképpen úgy van, mint ahogy ellentétes áramlatoknál (lásd a bolsevizmust, hitlerizmust és egyéb diktaturát) elő szokott fordulni, az ellentétek nemcsak találkoznak, hanem megvesztegetésig hasonlítanak egymáshoz. Az Aguda teljesen cionista módszereket sajátított el. A cionizmus hirdeti, hogy mi nép vagyunk, az Aguda ezt: „Tóra nép”; a cionisták jelszava: Palesztina, az Agudistáké: Erec Jisroél; a cionizmusnak van Keren Kajemet-je, az Agudának Keren Hatora-ja; minden cionista értekezlet záró-éneke a Hatikva, az Agudisták pedig minden tanácskozás végén rázendítenek az „Ucu éco” bibliai dalra. Most a budapesti orthodoxiában a régi agállal, sőt ellenségeskedéssel nem törődnek és propagálni kezdik az Agudát. Ha az Aguda sikereket érne el Magyarországon, úgy ez azt jelentené, hogy az országos orthodox szervezet approbálja, mert az orthodoxiában uralkodó fegyelem mellett ez másképpen nem lehetséges. A cionizmusnál nem

déglátó jóbarátok mindig utrakész vendége, vonaton, autón, repülőgépen és hajón, örökösen uton, sehol sem megállapodva, belső tüztől, láztól üzve, hajtva, otthon és haza nélkül, hollandus „hontalan” passzussal a zsebében — a bolygó zsidó modern és keresztény kiadásban!

Szóba kerül természetesen a zsidó kérdés is. Klaus Mann erősen filozemita, tömérdek zsidó barátja van, sőt úgyszólván csak zsidó barátai vannak. Lelkesedéssel beszél Alfréd Döblinről, az emigráns német-zsidó íróról, akinek „Alexander-Platz” című tipikusan berlini regénye világhírű lett. Döblin emigrálás előtt „vadgermán” asszimiláns volt, de az emigráció meggyőződéses cionistává formálta. Héberül tanul és egyetlen vágya az, hogy Palesztinában élhessen. Klaus Mann is híve a Palesztina mozgalomnak, amely szerinte hivatva van a zsidókérdés gyökeres megoldására.

— *A zsidókérdés, — mondja — elsősorban, szociális kérdés. Ha elintéződnek a szociális problémák, megszűnik a zsidókérdés, — de előbb nem!*

Klaus Mann ezután meglepő és érdekes kijelentést tesz:

— *Engem a zsidókérdés annyival is inkább érdekel, mert én csupán 75%-os árja vagyok. Anyai nagyapám, Pringsheim professzor, ugyanis — zsidó! Nagyapám ma 85 éves, Berlinben él teljes visszavonultságban. Sok évtizeden keresztül a berlini egyetem matematika professzora volt, Einstein is tanítványai közé tartozott, sőt később Einstein munkatársává lett a relativitási elmélet felépítésénél. Nagyapám apja, Nathan Pringsheim, a botanika egyetemi tanára volt, de a talmuddal is intenzíven foglalkozott. Élénk levelezésben állott az Önök híres, tudós botanizáló rabbinusával, a szegedi Löw Immanuellel...*

Emigráció és botanika. Hitler és Löw Immánuel. cabaret és komoly szociális

problémák, divatos pesti lokál és az a középkori zsidó templom, mely a Hatvany palota pincéje alatt alussza örök álmát — rapszódikus tarkaságban mind-mind szóba kerül a beszélgetés folyamán.

Nézem és hallgatom ezt a tehetséges, érdekes fiatalembert, akinek ereiben — hivatalos megállapítás szerint — 25 százaléknyi zsidó vér csörgedez. Egy csepp azonban az Ahasvérus véréből biztosan...

Gy. L.

KRAMER MIKSA ÜNNEPLÉSE. Meghatóan szép ünnep folyt le seminiaceresz napján a dohányuccai templomban. Ezen a napon ünnepelte 83-ik születésnapját Kramer Miksa kormányfőtanácsos, a Szentegylet népszerű ősz elnöke és ugyanekkor avatták barmicvává Földes Antalt, Földes Imre budapesti kereskedő fiát, aki Kramer Miksa dédunokája. A zsúfolásig megtelt templomban ott volt Kramer Miksa sok száz tisztelője és barátja, akiknek érzéseit tolmácsolta dr. Hevesi Simon főrabbi, mikor barmicva avató beszédében áldást kért a magyar zsidóság ősz patriarkájára, amit az egész templom zugó amennel üdvözölt.

A PÁRISI ALLIANCE ISRAELITE TILTAKOZÁSA A NÉMET ZSIDÓK ÜLDÖZÉSE ELLEN. Az Alliance Israelite Universelle központi bizottsága az elmúlt héten első ízben ült össze Párisban a nürnbergi törvények kihirdetése óta és ünnepeles határozatban foglalt állást e törvényekkel szemben, amelyek a zsidószármazású németeket úgy jogilag, mint gazdaságilag kizárják a német közösségből. A határozat megállapítja, hogy a nürnbergi törvények az emberi jog és a törvény előtt való egyenlőség oly alapelveit sértik meg, amelyeket a művelt népek tisztelete övez s amely elvek szolgálatára tulajdonképpen az Alliance megalakult. Ezek a törvények félmillió embert a pusztulás veszedelmével fenyegetnek s ezért az Alliance az egyetemes emberiség lelkiismeretéhez felebbez e törvények alkalmazása ellen.

A Tóra Kienngesztejelése

dúj, az egyetemes meggyónás: ósámmu... .

Valamennyien meghalotlan el-
mondtuk a rabbival az ósámmu-t;
ennek befejezével megcsókolta a
tórákat, bezárta a frigyszekrenyt,
odaállt a szószekhez s befejezte a
szónoklatát.

Megöregedtem, sok községben for-
dultam meg életemben, de e meg-
ható és annyira logikus rítusról nem
tudok; ezért nem is említettem érte-
kezésemben a tavalyi IMT-Ép-
könyvben.

Referálok, Magának, kedves Ba-
rátom, talán bekerül e gyönyörű
ritus Izrael szentélyébe, emelve a
Jom-Kippur eszményi rítusát.
Budapest, 5696. tisri 26-án.

Dr. Kohlbach Bertalan.

Megható jelenet volt. A högyészi
száz évnel régibb templomban a
szószekén áll a „Készeo niu-char”
dedunokája a jomkippuri ritus kö-
vetelte halottas ruhában és a fejét
is takaró tallisszal. Egyéni ponás a
patriarchaszerrü megjelenés: átszel-
lemült arc, az öszülő hosszú szakáll;

Rembrandt ecsetére méltó.
Kölnidrekor beszél és a beszéd-
ben megemlíti, hogy tudatosan és
nem tudatosan gyakran vétkezünk
a tóra hakedosák, a szent tóra el-
len. Ember embertársával megbé-
kült, bűnbocsánatot várunk Isten-
től, aki ellen vétkezünk... az Áron
hakkódes, a frigyszekreny elé lép,
megcsókolja a szent függönnyt, ki-
nyítja a frigyszekrenyt, bocsánatot
ker a község nevében a tóratól és
azután felhangzik ajkairól a vid-

Érdekes és tanulságos

Gazságok

— Tulajdonképen nincs is „francia” saj-
tói. Annak a nagy nemzetnek, amely valaha
az árja kultura vezetője volt, elnémult a
hangja, mert Franciawországban a zsidó le-
győzte az árját.

Ezután felsorol a cikk néhány francia la-
pot, amelyek — szerinte — zsidó kezekben
vannak. Így — például — egyszerűen lezsi-
dózza az „Ami du Peuple”-t, amelynek —
szerinte — szabadkőműves munkatársai van-
nak, holott mindenki tudja, aki valaha is ol-
vasta ezt a különben egészen jelentéktelen
lapot, hogy Cotij annakidején éppen a szn-
badkőműves-befolyás leküzdésére alapította,
ezt a célt szolgálja ma is — és elég gyakran
penget antiszemita hurokat. Nevettségesen os-
toba hazugság az angol horogkeresztes lap
cikkének az a további állítása, hogy a „Can-
dide”, a „Je suis partout” és a „Gringoire”
ismert hetilapok zsidókézből vannak. Mind
a három lap szelso konzervatív, szinte min-
den oldalukon van támadás a szabadkőmű-
ves

A huliának eszköze — egyebek közt —
a hazugság, amint ezt a szelsoleges sajtó
megtámasztalhatjuk. A
jambor olvasó pedig legfőbbnyire elhisz min-
den verlatzó hazugsággal megírt sort. Így
találnak hiteltre a vérvádmesék, amelyeket
mostanában megint napirenden tart több
európai ország sajtója, — hála az erfurti
antiszemita világpropaganda központ fárado-
zásának. Az olvasó, pillanatig sem próbálja
kritikailag vizsgálni azt, amit elolvassott; pedig
ha az irásnak kicsit mélyére tekintene s ha
egy kicsit is tájékozva volna a való tények-
ről, hamar rájönné az otromba hazugságok-
ra, amelyeket lapja feltalál neki.

A legfrissebb szemérmellen hazugság,
amely a szelsojobboldali világajót bejárja,
az angol horogkeresztesek lapjában, a
„Fascist”-ban jelent meg először — és a
francia sajtó elzsidósodásáról beszél. A
„Fascist” cikket diadallal közli le az egész
német sajtó. Ilyeneket mond a cikk:

vesek ellen és megcsipkedik olykor-olykor a keleti nem-árját. Igaz, Hitler bűvölgető szavaival szemben bizalmatlanok. Viszont teret engednek hasábjaikon néha nem-árjának, sőt nem-konzervatívoknak is; ez pedig tipikusan francia jelenség, mert Párisban egy és ugyanazon lapnál, vagy folyóiratnál tarka összevisszaságban dolgoznak együtt a legkülönbözőbb világnézetű és politikai-pártállású írók. Aki járt a „Club du Faubourg” híres vitaestélyein, az azt is tudja, hogy minden alkalommal felvonulnak a dobogóra a legellentétebb politikai nézetek képviselői, vitatkoznak egymással, türelmesen hallgatják egymást, nem fenyegetőznek internálótáborral, nem tartják önmagukat csalhatatlannak — és a hallgatóság sem kap hajba.

A londoni horogkeresztes lap kinevezi zsidónak a „Revue de deux Mondes”-ot, a világ legelőkelőbb akadémikus folyóiratát is! A „L’Echo des Paris”, amelynél zárójelben megjegyzi az angol cikkíró: „a katolikusok és hadfelszerelés lapja”, szintén két zsidónak a vállalkozása... A „L’Ordre” — ismét csak az angol horogkeresztesek szerint — monarchista lap és zsidó kézben van... Miért szidják akkor a royalisták a „zsidó köztársaság”-ot?... A legkedvesebb fából-vaskarika azonban a következő:

— A szabadkőművesellenes „Jour” (nem tévesztendő össze a „Journal”-al!) főszerkesztője Hecker, munkatársai pedig szabadkőművesek!

A „Matin” egy Nathan nevű úr ellenőrzése alatt áll és Cohen a hírrovat vezetője — mondja a „Fascist”. Ezzel szemben az igazság az, hogy a „Matin”-nak tulajdonosa a Bunau-Varilla-család és nagy befolyással bír ott Sir Henry Deterding, a petróleumfejedelem, a horogkeresztes mozgalmak legfőbb mecénása. Lehet, hogy van egy Cohen nevű főriporter, az egyébként ma már nem régi jelentőségű lapnál (amelyet a „Paris-Soir” háttérbe szorított), de tény, hogy legismertebb munkatársa Philippe Barrés (a híres nacionalista író fia), aki évek óta Berlinből tudósítja a lapot s aki a lapon keresztül egyik legfőbb propgálója Franciaországban a Hitlerrel való meleg barátkozásnak.

Ma’ d így ír a „Fascist”:

— A „francia” sajtó felett való zsidó uralom nemcsak azt engedi meg, hogy csaknem akadálytalanul megvalósíthatják Franciaországban a fehér faj megsemmisítésére irányuló zsidó tervet, hanem lehetővé teszi (megfelelő jutalom ellenében) a petróleum, vagy hadfelszerelési érdekeltségeknek (Schneider-Creuzot és Comité des Forges) az, hogy befolyást gyakoroljanak a sajtóra és bizalmatlanságot és háborús aggodalmat keltsenek a nemzetek közt, amint azt az „üzlet” megkívánja.

Nos, a Schneider-Creuzot-cég tiszta árja, akárcsak Krupp, vagy a Wickers-Armstrong; nem is szólva a petróleumérdekeltségekről, amelyek közt éppen az a Deterding vezet, akinek a horogkeresztes mozgalmak ugyancsak a szívéhez és zsebéhez nőttek.

Végül kinevezi a „Fascist” zsidónak Sir Basil Zaharoff-ot, a titokzatos hadiszergyárrost is.

(Sz—g.)

Olvason

A „Daily Express” felfedezte, hogy az utóbbi hónapokban átjárnak Németországból Angliába a gazdag zsidóasszonyok, hogy brit földön szüljék meg gyermeküket. London északi részében kibéreltek egy szanatóriumot, amely állandóan tele van jómódú német gyermekágyasokkal. Egy régi angol törvény szerint ugyanis azok a gyerekek, akik angol földön születnek, automatikusan angol állampolgárokká lesznek. Húsz éves korukban nyilatkozniuk kell, hogy megtartják-e az angol állampolgárságot? A német zsidó anyák ilyen módon angol gyerekekkel térnek vissza Németországba, ahol a gyermekek, mint angol állampolgárok, — reményük szerint — nem fognak a német zsidókat sújtó rendelkezések alá esni.

RADIUS FILMSZINHÁZ, Nagymező utca 22—24. Telefon: 22 0—98. Előadások kezdete 3, 5. negyed 8, fél 10 órakor.

Beszélő számok a lengyel-zsidókról

Néhány héttel ezelőtt hagyta el a sajtót a lengyelországi 1934. évi népszámlálás adatait feldolgozó hatalmas statisztikai mű. A könyv minket, zsidókat különösképen érdekli, mivel — mint az köztudomású — Lengyelországban él a világ zsidóságának közel egyötöde: több, mint hárommillió zsidó. A kitünően áttekinthető táblázatok segítségével első pillantásra megállapítható, hogy a lengyel zsidóság szaporodási és halálozási arányszáma jóval kedvezőbb, mint a nem-zsidó lengyel lakosságé. Ennek oka a fokozottabb gyermekvédelemben van, továbbá abban, hogy a zsidók inkább igénybe veszik az orvosokat, mint a lengyelek. A könyv szerkesztője a zsidókra vonatkozó adatok feldolgozása előtt megjegyzi, hogy az adatokat az állami anyakönyvek alapján állították össze, így tehát az adatok nem fedik teljesen a tényleges állapotot, mivel még mindig igen sok házasságot és születést csupán a rabbi jelentik be. Ez annyit jelent, hogy a házasságokra és születésekre vonatkozó számok a valóságban 10—15 százalékkal magasabbak.

A statisztikai könyv szerint Lengyelország területén 1934. évben 22.000 zsidó kötött házasságot, tehát 1000 zsidóra 7.1 házasságkötés esik. Zsidó házasságból 1934 folyamán 63.155 gyermek született, ami 20 gyermeket jelent 1000 zsidó lakos után. Ez a 20-as születési szám kedvezőnek mondható, ha tekintetbe vesszük, hogy 1934-ben Németország születési száma 18, Csehszlovákiáé 18.7, Franciaországé, valamint Svájcé 16.2, Belgiumé 15.9, Angliáé 15.3, Norvégiáé pedig 14.8 volt. Majdnem azonos az arányszám Hollandiában, Ausztriában és Magyarországon, míg Romániában, Spanyolországban, Portugáliában és Olaszországban valamivel magasabb.

A 63.155 születéssel szemben 1934. évben Lengyelországban 30.800 zsidó haláleset történt, ami 14.4 esetnek felel meg 1000 lélek közül. Még ennél a számnál is kedvezőbb a csecsemőhalálozási index, mely a lengyel la-

kosságánál 14.8, míg a zsidóknál csupán 4.7.

Ha a születések számából kivonjuk a halálozásokét, megkapjuk azt a számot, ami a természetes népszaporodást jelenti, és megtudjuk, hogy a lengyel-zsidók 1934. évi népeseési egyenlege 32.352 lélekkel aktív, vagyis minden 1000 lakoshoz 10.4 lélekszaporulatot számíthatunk. Összehasonításként közöljük, hogy a 10.4 szaporulatszámmal szemben Franciaországé csupán 1.0, Svájcé 4.9, Belgiumé 4.2, Angliáé 3.3, Irorszáé 6.2, Norvégiáé 5.0, Németorszáé 7.1, Magyarorszáé 7.0, és így tovább. A lengyel-zsidó szaporodási számnál csupán a Balkán-államok, Olasz- és Spanyolország, végül Portugália arányszámai kedvezőbbek. Mint sajnálatos tény, külön megemlítjük, hogy a Németországban lakó zsidóságnál már évek óta nincs természetes szaporulat sem, vagyis a halálozási szám nagyobb, mint a születési.

Mindent egybevetve, megállapíthatjuk, hogy Lengyelország ma a zsidóság hatalmas rezervoárja, mely évente 32.000 lélekkel növeli a zsidóság számát.

ELKÉSZÜLT AZ ÚJ TEMPLOMI SZABÁLYZAT. Az elmúlt napokban elkészült a Pesti Hitközség templomi rendjének új szabályzata, mely 15 szakaszból áll. A szabályzatot Eppler Sándor főtitkár és dr. Hajdú Miklós előljáró készítették a rabbiság meghallgatásával. Az új szabályzatnak legnagyobb jelentősége, hogy a hitközség különböző ritu-su templomaira nézve egységes rendet állapít meg és az eddig elavult szabályzat helyett, új életet fog vinni a zsidó istentisztelet szépséges szent kereteibe.

A BELVÁROSI IZR. NŐEGLET e hó 9-én nyitotta meg, minden hó második szerdájára programmba állított jótékony célú házi uzsonnadélutánjainak sorát az egyesület Apponyi-téri helyiségeiben. A megjelenteket Szemeréné, Herz Anna elnökhelyettes fogadta. Az uzsonnán résztvettek dr. Baracs Marcellné, Vészi Józsefné, dr. egerszalóki Cziegler Árminné, a kerületbeli és testvéregyesületek díszes gárdája. — Háziasszonyok voltak: Csillag Rezsóné, Kemény Sándorné, Rosenberg Frigyesné, Szendrői Emilné, dr. Tétényi Imrécé és Vértes Gyuláné. Kitűnő zamatú kávét Meinel Gyula cég szolgáltatott. A szórakoztató bridge és kitűnő hangulat a késő esti órákig tartotta együtt az anyagilag is kitűnően sikerült uzsonna vendégeit.

Ezüst

**disztrgyak és evő-
eszközök a legolcsóbb
gyári árban**

Schleifer

**ezüstárugyár, Kazinczy-u. 10
(Rákóczi-ut közelében)**

Nürnbergtől-Nürnbergig

Stern Lipót párisi rabbi úr beküldte nekünk a Le Journal, az előkelő francia napilap legutóbbi számát, amelyben az Echo rovatban a következőt olvassuk: „Ha a mi szent Anyánk, az apostoli és római Egyház imádkozik is az Urhoz, hogy vegye le a zsidók szeméről a fátyolt és szüntesse meg a homályt, amely őket borítja, hogy világosítsa meg őket az Ur világossága az igazi hit felismerésére, még sem tudja semmiképpen sem eltűnni, hogy egyesek, akik a keresztény hitet vallják, elhalmozzák a zsidókat igazságtalan sértésekkel és különféle gyötrelmekkel megkínózzák. Éppen ezért elrendeljük, hogy szigorúan járjanak el azok ellen, akik a kereszténység szelleme ellen cselekednek.“ Egy pápai bulla szavai ezek, amelyet IV. Miklós pápa kibocsájtott 1291-ben. Meg kell állni ennél az évszámnál, mert ez a középkori zsidóság egyik legszomorubb dátuma. Ebben az

évben ugyanis Nürnbergből indult ki és onnan dögvészként terjedt a zsidóknak megrágalmazása az „ostya-fertőzés“ hazugságával. Azzal vádolták a zsidókat, hogy belopózkodnak a keresztény templomokba, előveszik az ostyát, és átfurják, a benne levő szakramentum megölésére. Nürnbergből indult ki evvel a jelszóval a Rindfleisch-féle pogrom, amely állítólag százezer zsidó áldozatot követelt. 644 évvel később megint Nürnbergből indult meg a középkori kampány, amely a zsidóságot, mint a német vér megfertőzőjét akarja kiirtani. De nincs, aki ez ellen tiltakoznék, legalább annyira, mint IV. Miklós pápa. A régi nürnbergi Rindfleisch most természetesen más nevet visel. Meg kell azonban állapítani, történeti távlatból, hogy az ostyafertőzés vádja nem volt annyira rosszhiszemű, mint a fajfertőzésnek jogfosztásra való ürügye. — Ez a különbség a két Nürnberg között.

MUNKÁCSI ERNŐ

livornói zsidó utikönyve

„Livornói régiségek“ cím alatt most jelent meg dr. Munkácsi Ernő második olasz zsidó utikönyve, mely a „Római napló“ folytatásának tekinthető. A jelen és a jövő problémáinak tanulmányozása után, ebben a könyvben a múltat vizsgálja a szerző, aki most a középkori livornói zsidóság vallási és művészi kultúráját mutatja be. Érdekesen magyar vonatkozású a zsidókat Budáról kiűző Mária Terézia livornói zsinagógalátogatásának leírása. A spanyol és portugál zsidó menekültek sajátos szokásai és ritusai, egy 1492-ből származó sírkő leírása, Montc-

fiore Mózes szülőháza, középkori zsidó nyomda incunábulum-gyűjteményének ismertetése és még számos, érdekes, eddig javarészt ismeretlen kultúrtörténeti dokumentum feltárása teszi páratlanul értékké dr. Munkácsi Ernő legújabb könyvét. A könyv minden könyvkereskedésben kapható!

Olvasom

Julius Streicher, a hírhedt nürnbergi agitátor, megint megharagudott Angliára valami cikk miatt — és egy gyűlésen így illusztrálta hallgatói előtt a brit birodalom elzsidósodását: „Hogy mennyire zsidó már minden Angliában, arra jellemző, hogy legnagyobb lapjuknak még a címe is zsidó eredetű. Fordítsátok csak meg ezt a szót: Times — ugy-e az jön ki, hogy: semit!“ Így történt.

TOKAJI MINTAPINCE

FUCHS LÁSZLÓ

tolcsvai bortermelő lerakata.

BUDAPEST, V., NÁDOR-UTCA 5.

Telefon: 81-2-74.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

Méltó áhitat uralkodik a nagy Dohány-utcai templomban Mázkir alkalmából. Az áhitatba merült hívőt csak néha zavarja fel egy-egy csendes suttogás. Nem égi hang, hanem egy Mázkir-könyvecske megvételét ajánló diszkrét szó. Fájdalmas, hogy ezt a visszaélést nem lehet kiirtani. Pedig kufároknak nincs helye a templomban. Ezt nemcsak az evangélium hirdeti, hanem előtte már pár száz évvel Zacharja próféta is. Ünnepekkor bent a templomban árusítás, kint, templom előtt koldulás, — hová vezet ez? ...

Olvason

Az „Uj Kor“ című kitűnő katolikus folyóiratban a katolikus kulturáról igen jól megírt és igen okos cikket közöl Balogh József. Az elegáns stílus a cikkíró apjára, a Rabbiszeminárium alsó tanfolyamának nyugalmazott (állítólag még zsidó) magyar tanárára vall, az elmeél pedig a nagyapa: Reb Joszef Blum szabadkai sakter talmudtanulására vezethető vissza. Ezt csak azért említjük, mert úgy véljük, hogy zsidó szempontból igen üdvös, ha kimondott katolikus ujságokban született katolikus emberek fejtegetik ki nézetüket. Mert a zsidóknak születettek erőlködése itt is fajvédő mozgalmat okozhat, ami sem a neofitáknak, sem nekünk nem használ.

Olvason

Hegedüs Nándor „Szabadság“ című lapjában. A nagy Wesselényi dédunokája, br. Wesselényi Miklós, beszélt hírlapírók társágában:

A budapesti egyetem egyik előadási nap-

ján a jogbölcselet óráját vártuk. Délelőtt tíz órára kellett a professzornak megérkeznie. Én az ablak mellett ültem az egyik padban és ujságot olvastam. Egyszerre hangos láрма keletkezett. Aztán éles hangok süvitettek:

— Ki a zsidókkal!

Az e fajta jelenetek akkortájt elég gyakoriak voltak s én nagyon is távortartottam magamat tőlük. A lármát aztán, mint rendszerint, heves konfliktusok kísérték. Az összes hallgatók lázban égtek s a terem lassan ürülni kezdett. Egyszer csak odaléptem hozzá egy fiatalember, akinek bajtársi jelvény van a gomblyukában és rám rival:

— Na mi lesz?

Én csendesen felnéztem reá, aztán megint olvasni kezdek. Most még élesebben rám kiált és most már kitépi az ujságot is a kezemből. Erre felálok és megkérdem:

— Kihez van szerencsém?

— Az nem fontos, de te ki vagy?

— Én báró Wesselényi Miklós vagyok.

— Ezer bocsánat, igazán, mit is mondjak? ...

— Kérlek, semmit ne mondj, csak szégyeld magad.

Nem olvasom

László Fülöp emlékirataim dolgozik, hír szerint nemsokára sajtó alá kerül a mű. Mi nagyon kíváncsiak vagyunk az illusztris művész emlékirataira, főképen pedig arra, hogy hol fog elkezdődni? A gyermekkoránál, az ifjúkoránál, vagy talán esetleg később? ...

Olvason

Munkácson a város tisztiorvosnak megválasztotta Dr. Katzot, de a rabbiság magához citálta és megtiltotta neki az állás elfogadását, mert kohanita létére nem nyulhat holt tetemhez. A dolog rendkívül emlékeztet arra az esetre, amikor az egyszerű zsidó elkeseredésében elhatározza, hogy ha török, ha szakad, kenyeret szerez a családjának, ha más-

képen nem, hát úgy, hogy leszúr valakit, neki is indult az utonállásnak, és amikor egy arra menőt le akarna már szúrni, nagy megrökönyödésére észreveszi, hogy a konyhából csak a tejes kést hozta magával és így nem tréflizheti el.

Olvasom

A „Jüdische Rundschau“, amely a hitlerizmus kitörése óta a német zsidóságnak 55.000 példányban megjelenő cionista lapja, október 17-iki számában egy olvasó, mint kuriózumot feljegyzti, hogy a Gemeinde Blattból kitünőleg az „Imre“ névnek egy zsidó ember a viselője, holott ő azt hitte, hogy ezt a nevet csak német nemesek használják. Megkérdezte erre vonatkozólag, írja, hebraista ismerőseit, akik felvilágosították, hogy ez a név nem függ össze az „Imre“ héber szóval, amelynek jelentése: szavak. A szerkesztőséget kéri tehát az illető véleménynyilvánításra. A szerkesztőség nem felel. Mindebből azt látjuk, hogy az illető folyóirat szerkesztőségében nincsenek már magyar zsidók, mint egy pár hónappal ezelőtt, mert különben felvilágosították a redakciót arról, hogy Imre az Emmerich német név változata, amely va amikor igen divatos volt a magyar előklóségek körében (valószínűleg magyar lehetett az az arisztokrata is, amelyre a levélíró emlékszik) és utána a magyar zsidók között is elterjedt a név, és azért van most Berlinben még mindig Imre nevet viselő zsidó.

Nem olvasom

Szeptember 15-én Nürnbergben rab-szolga rendeletet hoztak a zsidóság ellen. A rendeletek regisztrálásánál a magyar sajtó igazi politikai érettségről tett tanúságot. A liberális ujságok megbotránkozásuknak igen szordinós módon adtak kifejezést, a jobboldali ujságok közleményeiben sem lehetett kárörömet észrevenni. Gyönyörű cikket írt a dolgról egy liberális budapesti napilap, a beavatók szerint egy kitért írta. Ez valószínű is, mert a hitlerizmus különösen a kitértet hozza zavarba és ejti félelembe. Ők azt hitték, különösen ha már fiatal korukban tértek ki, hogy számukra eljött a Messiás és íme, megjelent — az Antikrisztus.

Nem olvasom

Egy neológ hitközség most főrab-bit választott. Az egyik jelölt állítólag nagyon tetszett, de elrontotta a dolgát azzal, hogy a szefira idejében frissen nyirott szakállal jelent meg. Ez az eset azt mutatja, hogy a Rabbiszemináriumban nem tanulják eléggé szorgalmasan a jelöltek a gyakorlati rabbiskodás kódexét, amelyben az olvasható: „orthodox vallásosság, az, amit minden neológ ember nagyon szeret, ha — más megtartja.“

Nem olvasom

Szimchász Tóra alkalmából a Dohányutcai templomban Chaszán-Tórának Stern Samu elnököt hívták fel. Egyik felekezeti lap ebből a rabbik ellen elkövetett szenzációs sérelmet akar fabrikálni. Kikértem erre vonatkozólag dr. Richtmann Mózes véleményét, aki a következőket mondotta: — A Tanítóképzőben, ahol én vagyok a vezető főrabbi, átengedtem az idén a Chaszán-Tórát egy adakozó világi kollégának, mert tudom, hogy nemcsak a földi chaszánnál, hanem a tórai völegénynél is fontos a hozomány, azaz ebben az esetben a snóderolás. Természetesen ezt nem tehettem volna, ha ez a szerep a rabbinikus attributumokhoz tartoznék, vagy az átengedés ellenkeznék a Sulchan Aruch szabványaival. A Sulchan Aruch szerint még egy gyermeket is fel lehet hívni a Tóra befejezéséhez, már pedig gyermekrabbik nincsenek. Sőt, a XVIII. századbeli híres Chacham Cevi szerint még egy megtért kitértett is meg lehet tisztelni a Chaszán-Tórával.

Nem olvasom

Stern Samuné néhány nappal ez-
előtt gyógyultan hagyta el a Zsidó-
kórházat, ahol hosszabb időn át be-
tegen feküdt. A nagyasszony fel-
gyógyulása előtt fogadalmat tett,
hogy addig nem lépi át lakása kü-
szöbét, míg a Dohány-utcai tem-
plomban hálaimát nem mondott
szerencsés felgyógyulásáért. Bár az
orvosok igyekeztek lebeszélni szán-
dékáról, mondván, hogy a templom
hideg és a meghülés veszélyének te-
szi ki magát, — a nagyasszony ra-
gaszkodott fogadalmához és a kór-
házból egyenesen a templomba haj-
tatott, és csak imádkozás után tért
otthonába, mely hosszú heteken át
nélkülözte őt...

Nem olvasom

Nálunk Magyarországon, hála Isten-
nek, még mindig tömegesen élnek jó vi-
szonyok között ugy keresztények, mint
zsidók. Vannak zsidók, akik főként ke-
resztény iparosoknál dolgoztatnak és is-
merünk keresztény cégeket, akik első-
sorban zsidó szállítókkal állanak kap-
csolatban. Erre eklatáns példa a Vendég-
lősök országos elnöke: Keszey Vince,
kinek vendégei és szállítói főként zsi-
dókból rekrutálódnak. Az ő vendéglőjé-
ben gyűlnek össze ebédelőtti sörözésre
a hitközség és a Chewra vezetői és ez
magyarázza azt a nagy népszerűséget,
amely most, ezüstlakodalma alkalmából
megnyilvánult.

Október 24-én volt az egyházi szer-
tartás a Damjanich utcai Regnum Ma-
rianumban. Az egyházi ceremóniát, a
család barátja Török Zoltán plébános
végezte szép beszéd kíséretében és a
frigyet újra megáldotta. A jelenlevőkre
nagy hatást tett az, hogy a szertartás
alkalmából a minisztránsi tisztet az
ezüstlakodalmas pár huszonkét éves fia,
dr. Keszey József — látta el. Ez reám
ujszerűen hatott és nagyon érdekelt. A
fiatalember olyan precizitással végezte a
funkciót, mintha ez lenne foglalkozása.

Nálunk az ezüstlakodalom intézménye
nem tud gyökeret verni, nincsen sem
talaja, sem tradíciója. Nem is kell, de
el kell ismerni, hogy ez az intézmény
szép szokás...

Nem olvasom

Sándor Pál egészségi állapotáról nyug-
talanító hírek terjedtek el, szerencsére
azonban a hírek valótlanak bizonyul-
tak. A zsidóság lelkes bajnoka a bécsi
Cottage szanatóriumban lakik, ahol hét-
hársi Neumann professzor kezeli. A baj
azonban nem lehet komoly, mert Sándor
Fálnak még arra is volt gondja, hogy
Endrei S. Henrik fiának barmicvójára
sajátkezüleg dedikált ajándékot küld-
jön.

Nem olvasom

Gyönyörű ünnepség keretében
ünnepelte a lágymányosi körzet
Dr. Beneschowski Imre főrabbi-
vá való választását, valamint Rosch-
kecz Ozvej és Schwartz Samu ve-
zérigazgató urakat szimchasz-tórai
choszenségük alkalmából. Dr. Kiss
Arnold gyönyörű beszédben köszön-
tötte az ujonnan megválasztott fő-
rabbit. Schwartz Samu körzeti el-
nök igen szép szavak kíséretében
nyújtott át művészi értékű emlék-
tárgyat. Az ünnepélyen megjelen-
tek a körzet vezérférfiai: dr. For-
gács, dr. Hoselitz, dr. Koppány, dr.
Gosztonyi Ármin, Goldberger mér-
nök, stb. — A budai központ ért-
hetetlen módon, nem volt képvisel-
ve.

SIONISTA ORSZÁGOS ÉRTEKEZLET.

Vasárnap október 27.-én tartotta a Magyar
Cionista Szövetség országos konferenciáit.
Délelőtt Miklós Gyula elnök, dr. Fritz Ull-
man, a világszövetség főtitkára (Prága), dr.
Fodor Lajos ügyvéd (Hatvan) tartottak re-
ferátumokat. A délután folyamán a vidéki
delegátusok referáltak az egyes városok
cionista életéről. Este banket volt, amelyen
felszólaltak dr. Richtmann Mózes, Bettelheim
Samu, Lebovits Lipót és dr. Fritz Ullman.

A VIII.—IX. KER. IZR. NŐEGYLET
november hó 6-án, d. u. 1/2 6 órakor a
Bristol szálló összes termeiben divatre-
vűvel egybekötött uzsonnadélutánt ren-
dez.

Szenzációs bankett Londonban

Wauchope fő kormányzó, Dr. Weizmann és Hertz főrabbi a zsidók nyomoruságáról és a Palesztina munkáról. Liverpool hercegérseke kijelenti, hogy a német fajfanatikuskok önmagukat alacsonyítják le.

A londoni előkelő *May fair Hotel*ben október 21-én az *Anglo Palestinian Club* bankettet rendezett *Malcolm Mac Donald* angol gyarmatügyi miniszter tiszteletére. A jelen volt fontos közéleti notabilitások és azok súlyos, nagy horderejű kijelentései, ezt a bankettet a zsidóság szempontjából fontos és új korszakot jelentő eseménnyé avatták.

A club elnöke, *James A. de Rothschild*, alsóházi tag, *M. Mac Donaldra* mondott toastjában hangsúlyozta, hogy Anglia mindenkor a szabadság és vallási türelem hazája volt. Az elnök pohárköszöntője folyamán üdvözölte a megjelent előkelőségeket, köztük elsősorban a liverpooli hercegérseket és a két fő kormányzót: *Sir Arthur Wauchopet* és *James G. Mac Donaldot*. — Áttért ezután a szellemileg és fizikailag elgyötört német zsidóság szomorú sorsára, mely elrabolta tőlük még a megélhetés lehetőségét is. Az egyház szimpátiája, mely az üldözött német zsidókkal szemben már több ízben megnyívánult, erkölcsi forrás, melyből a sorsüldözöttek kitartást és bátorságot merithetnek.

James A. de Rothschild ezután *Mac Donald* miniszter és *Wauchope* fő kormányzó felé fordulva így szólt:

— *Ezeknek a szerencsétlen embereknek sorsa ezentúl az Önök kezében van, hiszen köztudomásu, hogy az illetékes hatóságok az utóbbi időben máris csodálatra méltóan sokat tettek az ő érdekében!...*

A *Jewish Agency* elnöke, *dr. Chaim Weizman* köszöntötte fel azután a gyarmatügyi minisztert. Beszéde folyamán többek közt ezt mondta:

— *Mióta a „szakértők“ kijelentették, hogy Palesztina „megtelt“, közel 150.000 vándorolt be ebbe az országba. És minél számosabban vándorolnak be, annál több bevándorlót képes az ország befogadni.*

— *A zsidók ezrei éheznek és nyomorognak; nagy dicsőségére szolgálna a palesztinai kormánynak, ha az üldözötteknek menedéket adna.*

Ezután *M. Mac Donald*, gyarmatügyi miniszter emelkedett szólásra. Üdvözölte

dr. Weizmannt, kiemelte nagy rátermettségét és kijelentette, hogy örömmel látja őt a cionista organizáció elnöki székében. Majd így szólt:

— *Palesztina fel fog épülni. Új városok és telepek keletkeznek, az országba új élet kerül. És mennél nagyobb lesz a zsidóság új nemzeti otthonában az alkotó munka, annál több új munkáskezre lesz szükség.*

Beszéde további folyamán *Mac Donald* miniszter kitért az arab kérdésre is. Elmondotta, hogy Palesztina újjáépítési munkájában a zsidóké az oroszlánrész, ők az ősi rög iránti lángoló szeretettől eltelve munkálkodnak, de el kell, hogy ismerjék, hogy az araboknak is vannak történelmi jogaik. †

— *Palesztina elég tágas mindkét nép számára — mondotta — és meggyőződésem, hogy az arabok is belátták már, hogy sorsuk a zsidók országépítő munkája következtében javult és életstandardjuk emelkedett.*

Beszédét így fejezte be:

— *Itt látom *Sir Arthur Wauchopet* sorainkban. Ez azt jelenti, hogy nincs baj Palesztinában, mert, ha az lenne, ő ott állna helyén és megszüntetné azt! Ő az a férfi, kiből arab és zsidó egyaránt bizik és akire csodálattal, bizalommal és szeretettel néz fel.*

Ezután *Sir Arthur Wauchope*, majd *dr. Richard Downey*, liverpooli hercegérsek szólt fel. Utóbbi beszéde folyamán így szólt:

— *Azok, akik a fajgyűlölet teóriáját magukévá tették, önmagukat alacsonyítják le! De szentül hiszem, hogy az emberi erény és türelem előbb-utóbb diadalmaskodni fog! Hiszen már 1223-ban elhangzott az a nagyszerű pápai enun-ciáció, hogy az igazi kereszténységnek a zsidókkal szemben úgy kell viselkedni, mint ahogyan megkívánják, hogy övelük viselkedjenek, ha a sors pogányok közé sodorta őket...*

A hercegérsek nagyszabású beszéde után felszólt *dr. J. L. Hertz*, Nagybritánia főrabbija, *Prof. Haldane* és *James C. Mac Donald* fő kormányzó.

Kecskeméti Lipót ÉZSAJÁS-a

Örvendetes eseményt ünnepelhet a magyar-zsidó tudomány: Nagyvárad nagynevű rabbija, Kecskeméti Lipót, ismét áldozatot mutatott be az ő oltárán. Mert ha legujabban megjelent *Ezsajás* könyvének jelentőségére és előrelátható sorsára gondolok, domináló érzésem az, hogy e mű jelentősége abban az áldozatos hazafiségben csúcsosodik ki, mellyel ezt megírta és a magyar-zsidó tudományos irodalom gazdagítására szánta.

Ha Kecskeméti az előszóban panaszosan felemlíti, hogy Jeremiásról írt, hasonló, mély tanulmányokon alapuló könyve mily hálátlan fogadtatásra talált, abban a naivitásban állítja elénk a maga alakját, melyben csak a próféták kongeniális utódja leledzhet a közönséget illetően. Ámde az ő *Ezsajása* józan pillanatában így sóhajt fel: (Mondd:) „Hájas e népszive, nehéz a hallása, mert ha látna szemével és füleivel hallana, még megtérne és gyógyulásra találna.“ Hiszen az IMIT kiadásában megjelent „Szentírásunk kialakulása, eszméi, hatása“ című könyvem, mely a teljes biblia anyagáról és jelentőségéről akar a művelt közönség számára képet nyújtani és csakis laikus olvasóközönséget tart szem előtt, iskolákon kívül 5 év alatt alig talált 25 fizető vásárlóra. Már pedig a közönséget a teljes biblia, vagy a próféták csak-csak érdeklik, de egyes prófétai alak ismertetése minő szükségletét elégítené ki?

Ami e mű belértékét, illetve helyét a tudományos irodalomban illeti, e sorok írója nem érez magában illetékeséget arra, hogy azt felülről bírálja, vagy vállveregetve méltassa, hisz a legtudósabbak részéről is hónapokra terjedő elmerülést igényelne csupán a szakirodalommal való egybevetés. Inkább csak, mint az adresszált művelt közönség képviselője („a nagyközönséget néztem, őket, akiknek lelke szívesen veszi. . .“) tekint fel rá és sajnálattal ismeri be, hogy nem képes előadását kellően kiélni. El kell ismerie, hogy Kecskeméti költői alkotó lélek, aki a régi írások minden egyes szavából

egy-egy újszerű revellációt hall ki, a próféta minden lelki rezdülését kitapintja, élvezni és értékelni tudja minden képes kifejezését, mint töről metszett mezei virágot, de gyakorta meglátásainak igazában vetett bizodal munkat túlságosan próbára teszi, amikor a próféta egyéniségét, költői fantáziájában elénk igyekszik állítani, ecsetelve annak szépségét, testi magatartását, szemeinek tekintetét, hangját, családi életét, stb.

Költői tehetségét Kecskeméti a tudományos fejtegetés stílusában is oly pompázatosan ragyogtatja, hogy, sajnos, nem mindig számíthat olvasóköreben a kellő nyelvművészet befogadóképességére, ha „a zsidó életbeidégzés levegőjén laikusok neki is erőlködnek“. Így pl.: „Az annyi otthonosság már huzhat is a kritikai többhöz, mit tud az túl az ő meglátásán?“ „Ránk érzik“ (kiérzhető), „készbe viszi“ (végig fejleszti), „kellemetlenségre jutnak“ (kifogás alá esnek esnek), „nem látottba mennek némely kelletlenségek“ (?), vagy a III. k. 133. l.-on a 67. p. bekezdő hétsoros mondata. A nyugatosok stílusára emlékeztet számos szóképzése anélkül, hogy azok hatását, vagy pedigriglen pózt lehetne feltételezni. Erőtől duzzadó nyelvformáit már fiatal korában úgy alkotta meg, mint annakidején Hósea próféta a magáét, a vallásos lélek izzó kráteréből feltörő érzelmek hóforrása sok elhomályosító látát is bugyogtat és nem jön olyan tisztán a pohárba, mint az utána prédikálók visszhangzó dikciója.

A mű három kötetének lseje bemutatja a prófétai könyv keletkezésének történeti háttérét és ennek kapcsán a könyv egyes részleteinek irodalomtörténeti eredetének, valamint a szövegkritikának kérdéseit. Rengeteg irodalma van már e kérdéseknek és Kecskeméti mélyen behatol ezek bűvös parkjába, anélkül, hogy mint sokan mások, annak bozótjában megsérült volna. Ő megtartja önálló felfogását és ezzel vissza is ment egyes részleteket a prófétai hagyaték számára. Kár, hogy nem vet ügyet Kaminka és

Zlotnik, Proksch idevágó munkáira és figyelmen kívül hagyja, pl. Lówinger Sámuel kronológiai tanulmányát is.

A második és harmadik kötet monográfiaszerű cikkelyei a próféta egyéniségébe és gondolatkörének titkaiba valamint a vallástörténet geológiai rétegeibe világítanak be, úgy, hogy kétségkívül szolgálatot tesz Kecskeméti a tudománynak, ha az ő észrevételeit és összeállításait még utólag is tudományos folyóiratokban közzéteszi. Itt azonban a nagyközönség előtt azokból még izelítőt adni sem találok helyénvalónak.

Mindeddig a magyar bibliai tudomány könyvtermékei nem igen tarthattak számot arra, hogy külföldi tudósok figyelmét magukra vonják. Most itt áll előttünk Kecskeméti Jeremiása és Ezsajása, egy próféta lelkiületű megértőnek és saszemű megfigyelőnek számos új látószögéből való megvilágításában. Ám ha külföldi e könyveket tanulmányozni akarja, nem csak magyarul kell megtanulnia, hanem bele kellene élnie magát a teljesen eredeti. Kecskeméti stílusba is.

Ha azonban e munkát nem a szemelőtt tartott olvasóközönség szempontjából, hanem a tudomány fórumáról akarnám értékelni, csak azt mondhatnám, hogy alapos és lelkiismeretes buvárkodása, lelkes odaadása alapján hódolat illeti meg, nem bírálat.

DR. FÉNYES MÓR

Olvason

Hans Schwarz, a II. számú berni tréndivizio főhadnagya néhány nappal ezelőtt startolt Bernből 8000 kilométeres távlovagló útjára. A főhadnagy Arbalete nevű lován Bajorország, Ausztria, Magyarország, Románia, Bulgária, Bosporus, Görögország, Albánia, Svájc útiránnyal lovagol, három vezetőklavat vitt magával, útján négy filmvállalat operatőrje kíséri. A startot ünnepélyes búcsúztatás előzte meg, melyen katonai és polgári előkelőségek kívántak sok szerencsét a főhadnagy nagyszabású és katonai szempontból is jelentős vállalkozásához. A búcsúztatás előtt Hans Schwarz a berni zsidótemplomban volt és felhívatta magát a tórához. A legendás lovas ugyanis — zsidó.

MEGHATÓ ÜNNEPÉLY volt Krámer Miksa, a Pesti Chevra Kadisa elnökének lakásán 17-én. Mint minden esztendőben, úgy ez évben is Kramer Miksa és neje lakásukon vendégül látták az Aggok Háza lakóit. Az ápoltak megbízásából Mann Adolf szólalt fel és kifejtette, hogy milyen hálásak az Aggok Háza lakói Krámer Miksának, aki részükre szeretetteljes, mindenre kiterjedő figyelemmel való gondozást biztosított és mindent elkövet, hogy késő öregségüket megarányozza. Az ápoltak különben Kramer Miksa születésnapjára való megemlékezésül diszes falitáblát helyeztek az Aggok Háza templomában.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG magyar zsidó szabadegyetemi előadásorozatának hetedik szemesztere folyó évi november 4-én este 6 órakor kezdődik meg. A megnyitó előadást dr. Barna Károly kormányfőtanácsos, a pesti izr. hitközség előljárója, dr. Glückstal Samu felsőházi tag, a pesti izr. hitközség elnökhelyettese és dr. Hevesi Simon vezető főrabbi tartják. Az előadások a hitközség Goldmark termében, VII., Wesselényi-utca 7. szám alatt, hétfői és csütörtöki napokon tartatnak. Mind a beiratkozás, mind a látogatás teljesen díjtalan. Beiratkozás a hitközség kulturális ügyosztályában (VII. Sip u. 13. III. 53.) a rendes hivatalos órák alatt.

A MÁTYÁSFÖLDI IZR. HITKÖZSÉG diszes keretek között tartotta meg az idén is Szimchasz Tóra hagyományos ünnepi lakomáját. Chaszanak voltak: Ádám Sándor bankigazgató, Guttmann Emil nagykereskedő és Oblath Ignác igazgató. Az ünnepi lakoma október hó 20-án, vasárnap délután nagyszámú közönség jelenlétében, lelkes hangulatban folyt le, Guttmann Emil vendégszerető házában. Az ünnepi beszédet dr. Eisenberger Géza körzeti főrabbi tartotta, ki magasszárnyalású előadásban ismertette a Szimchasz Tóra jelentőségét, s üdvözölte a három Choszant. Ugyancsak hangulatos és nívós beszédet mondtak még: Szekeres Jenő hitk. elnök, Strasser Jenő főtanácsos, al-elnök, Götzl Lipót Chevra-elnök és Steiner Gusztáv alelnök. A szebbnél-szebb üdvözlő beszédek a 3 Choszan külön-külön igen tartalmas és szép szónoklatokkal köszönték meg. A lelkesítő beszédek hatása alatt a több, mint 100 tagból álló vendégsereg mintegy 600 pengőt gyűjtött össze az építendő mátyásföldi zsidótemplom céljára.

Szerkesztői üzenetek

Wenstein Zsigmond, Adyvárad: Csak Budapesttől messze távolban lehet azt elképzelni, hogy mi pestiek és különösen e lap szerkesztője, nem ismerjük László Fülöp családfáját és családi viszonyait. Mi jól ismerjük a híres festő itt élő — még mindig zsidó — rokonait és tudjuk, hogy az édesanyja itt fekszik a rákoskeresztúri zsidó temetőben, sőt azt is tudjuk, hogy László Fülöp, valahányszor Budapesten tartózkodik, elmegy Kewer ovauszra és Kaddist mond az anyja sírjánál. Csak hibás tördelés folytán előállott zavar kelthette azt a látszatot, mintha én László Fülöpöt sváberedetűnek deklaráltam volna. Az inkriminált mondat kéziratban így hangzott: „...mert például egyszer sem írta oda László Fülöp neve mellé zárójelben „Laub“, ennek más oka van.“ A tördelésnél ez az utóbbi mondat lemaradt és Klár Zoltán „Társadalmunk“ című lapjában úgy jelent meg ez a rész; mintha én László Fülöpöt a svábok közé soroztam volna. Annak jellemzésére, hogy én mennyire ismerem László Fülöp családi viszonyait, elismétlem azt az érdekes históriát, melyet mintegy tíz év előtt beszélt el nekem néhai dr. Weisz Mór, az ismert és népszerű rabbi. — „Mikor László Fülöp édesanyja meghalt, felkeresett a világhírű mester temetőlelkészi szobámban és arra kért, hogy ne vegyem tudomásul kitérését és engedjen meg, hogy kaddist mondhasson. Én teljesítettem ezt a kérést és legnagyobb meglepetésemre — László Fülöp olyan tökéletes héber kiejtéssel és hanglejtéssel mondotta el a kaddis-imát, ahogyan azt pesti hiveim ajkáról hónapokon át nem hallottam.“ — Mikor dr. Weisz Mór meghalt, a róla írt nekrológban ezt az esetet is megemlítettem.

Zsidó Néplap Uzhorod. (Ungvár.): Akár hiszi, akár nem, engem gáncsoskodás vagy dicséret nem érint! Nem érdekel. Pont! Kivételesen mégis foglalkozom az önök rámvonatkozó írásaival, mert szerkesztő kollégáim sűrűn idézik a „Szombatot“ — forrás megnevezése nélkül. A következő sorokból az ön belátására bízom annak a megállapítását, hogy vajjon a kérdéses hirt a Pariser Haintból, avagy a Warsói Haintból ollóztam-e ki. Néhány hónappal ezelőtt szülői látogatáson Budapesten tartózkodott a pesti

származású, zsidó vallású brüsszeli író-nő: Marguerite D' Hont (Frank Margit). Kaczér Vilmosnak, a Toll szerkesztőjének a társaságában felkeresett engem és ekkor beszélt el, illetve mondta tollba, hogy a belga és flamand katolikus templomokban mai napig is gyűjtenek a német zsidó menekültek javára. Vegyék végre tudomásul a szerkesztő urak, hogy a „Szombat“ mindenkor, ha más lapokban olvas valamit, ezt „Olvasom“ etikettel márkázza, míg ha „Nem olvasom“ a felírás — higyjék el — hogy a „Szombat“ szerkesztőségének egyéni értesülései alapján készült. Marguerite D'Hont még sok más érdekes dolgot is beszélt, ezeket helyszüke miatt nem adtuk közre. Így például előadta — annak jellemzésére, hogy Belgium lakosságának egyes nagy rétegében milyen nagy a vallási türelem, illetve közöny — a következőket: „Belgiumban a bejelentőlapra és az útlevélen nincs feltüntetve a vallás. Mikor én évekkor ezelőtt férjemmel megismerkedtem, egymásba szerettünk és elmentünk az anyakönyvezetőhöz házasságot kötni. Nem érdeklődtünk és nem is tudtuk egymásról, hogy ki milyen vallású. Mikor 1933-ban Hitler uralomra jutott, újságolvasás közben megjegyeztem a férjemnek, hogy engem ez, mint zsidót kétszeresen érint. A férjem rámnézett és csodálkozva mondta: „Nem is tudtam, hogy zsidó vagy!“ Azóta elmúlt két év és ez a téma köztünk többet nem került szóba.“ Nem volnék egy cseppet sem meglepve, ha az itt elmondott apróságot valamelyik laptársamnál olvasnám, mint „Brüsszeli tudósítónk“ jelentését. Egyébként béke velünk és a „Jó Szombat“ kívánságot én sokszorososan, tetézve viszonzom: „Gut Woch', Gut Jahr!“

MINDEN ÚJ KÖNYVET MEGKAPHAT magyar, német, francia és angol nyelven Lukács kölcsönkönyvtár és könyvkereskedésében, Budapest, V. Nádor u. 8. Telefon: 80—6—37. Olcsó helybeli és vidéki előfizetési díjak! — Házhoz szállítás.

Finom cipők

mérték szerint,
érzékeny lábra,
speciális betéttel

GUTTMANN és HARASZTI

VII. KERTÉSZ-U. 33 és VI. ARADI-U. 1

Feloldó szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.
Postatakarékszám: 16.760

Neufeld Zoltán (PANNONIA) nyomda. VI., Vörösmarty-uca 47a. — Telefon: 28—1—98.